

вання для формування созидательного мышлення, как условия формирования гуманистической правовой системы, отвечающей интересам и целям человека.

Список использованных источников:

1. Демидов А. И. Политический радикализм как источник правового нигилизма / А. И. Демидов // Государство и право. – 1992. – № 4. – С. 74–76.
2. Ильин И. А. О сущности правосознания / И. А. Ильин / Подготовка текста и вступительная статья И. Н. Смирнова. — М. : «Рарог», 1993. – 235 с
3. Кошелев М. И. От правового нигилизма к правовому государству : иллюзии и реальность / М. И. Кошелев // Роль органов юстиции в правовом государстве : Материалы науч.- практ. конф. – М. : РПА, 2002. – С. 191–193.
4. Осипов А. И. Нравственность и духовность. Фрагмент лекции «Искажения христианства» // <https://azbyka.ru/nravstvennost-i-duhovnost>
5. Селиванов А. И. Метафизика в культурологическом измерении / А. И. Селиванов // Вопросы философии. – 2006. – № 3. – С. 49–63.

Л. М. Сідак,

*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри культурології Національного
юридичного університету імені Ярослава Мудрого;*

К. В. Ципищук,

*студентка 1-го курсу Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції Національного
юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

МОРАЛЬНО-ПРАВОВА КУЛЬТУРА – ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЮРИСТА

Сьогодні, у період бурхливого розвитку новітніх технологій, глибокої кризи цільових установок, мотивів і життєвих сенсів діяльності суспільства, усе частіше можна спостерігати знецінення людини як особистості, важливої і чи не найголовнішої ланки світу. У боротьбі за «місце під сонцем» ми забуваємо, що окрім матеріальних благ більш важливими є духовні, і саме їх людина повинна прагнути. Ця проблема

існує упродовж усього існування людства, але вирішити її поки що, на жаль, не вдалось, тому ця тема залишається актуальною і сьогодні.

Відповідно до ст. 3 Конституції України людина, її життя та здоров'я, честь, гідність, недоторканність і безпека є найвищою соціальною цінністю, а утвердження й забезпечення прав та свобод – головний обов'язок держави [1]. Говорячи про «захисників людських прав», першими згадуються, звичайно, правники. Адже саме вони, освічені знавці національного й міжнародного законодавств, стоять на сторожі наших особистої та суспільної безпеки. Незалежно від спрямування діяльності – чи то адвокат, суддя, прокурор, поліцейський або будь-який інший представник юридичної діяльності – усі вони повинні бути прикладом високomorальних особистостей, непорушних, непідкупних, незрадливих високим ідеалам і принципам справедливості, гуманізму, законності тощо. Але, на жаль, через вплив численних факторів, як суб'єктивних, так і об'єктивних, образ правника сьогодні дещо спотворений, деформований, тому вкрай важливим є удосконалення морально-правової культури правника.

Над проблемою духовного розвитку особистості ефективно працюють видатні мислителі різних часів. Відправною точкою в подоланні міфічної, племінної свідомості й формуванні людини культурної або моральної став еллінський період європейської історії, який представили Сократ, Арістотель та Платон. Відомими їх наступниками через багато століть стали Г. Сковорода, Г. Гегель, І. Кант та інші. Питанню моральності в юридичній діяльності присвятили свої праці А. Коні, О. Кобликов, О. Петришин, І. Бенедик, А. Мороховська, О. Скакун, С. Сливка та інші. Незважаючи на значні наукові здобутки з цієї теми, проблема морально-правової культури залишається актуальною.

Загалом термін «мораль» (moralitas) походить від давньолатинського mos – правило, закон – та означає сукупність характеристик, звичок, що формують склад душі [2, с. 19]. І. Огієнко, наприклад, звертав увагу на демократичний зміст української культури і «мораль» розумів як єдність моральних свідомості, діяльності та відносин [3].

Видатний педагог В. Сухомлинський наголошував на нероздільності таких суспільних явищ як культура та мораль і переконував, що високий рівень моральної культури особистості уможливує досягнення щастя. У своїй праці «Як виховати справжню людину» освітянин писав: «Твоя моральна культура визначається тим, наскільки глибоко ти усві-

домлюєш для всіх людей потреби, наскільки свідомо орієнтуєшся на них у своїй особистій діяльності. Те, що добре людям, повинно стати твоєю моральною схильністю, твоєю потребою, прагненням, бажанням. Тільки за цієї умови ти станеш справді вільною, а отже, і щасливою людиною» [4, с. 266]. Отож розвиток і вдосконалення моральної культури має важливе значення для будь-якої людини, незалежно від віку, статі, сфери діяльності тощо.

Існує філософська наука, яка вивчає мораль як форму суспільної свідомості – етика. Через це поняття «мораль» та «етика» досить часто використовують як синонімічні. Дослідження ж етики правників – предмет юридичної деонтології – науки про належну професійну поведінку, фундаментальними складовими якої є етична, естетична, релігійна, політична, економічна, комунікаційна, фізична, правова культури. Такий поділ є досить умовним, адже в цілому усі згадані види культур тісно взаємопов'язані. Крім того, методологічну основу вивчення професійної етики юристів складають етика, філософія права, культурологія права.

Чи не найважливішою для юриста є правова культура, історія якої сягає утворення держав та поглиблення суспільних. Правова культура – формалізовані загальнообов'язкові норми людської життєдіяльності, що закріплюються й охороняються державою. Ю. Битяк та І. Яковюк визначають правову культуру як «систему позитивних проявів правової дійсності, що концентрує досягнення юридичної науки і практики. Вона виступає внутрішньою духовною стороною правової системи і пронизує правосвідомість, право, правовідносини, законність і правопорядок, правотворчу, правозастосовчу та інші види правової діяльності» [5, с. 4].

Безперечно, у кожного з нас є особисті морально-правові якості та принципи, проте для покращення суспільних відносин і мінімізації відносно безпідставних конфліктів формуються певні стандарти. Особливо популярними та важливими є професійні моральні стандарти – професійна етика, яка, насамперед, повинна ґрунтуватися на загальнолюдських моральних цінностях, а також відповідати особливим завданнями професії, підтверджувати її значення для суспільства та суб'єкта-носія моралі, зокрема.

На основі ціннісних орієнтацій формуються ідеали, які визначають спрямованість і характер духовно-практичної діяльності людини [6, с. 6]. Оскільки правники займаються вирішенням суперечок, що стали

наслідком уже порушених чийось інтересів, впевнено можна сказати, що ці люди повинні бути максимально високоморальними. Звичайно, діяльність представників різних підгруп юридичних професій має свою специфіку, але дотримання принципів гуманізму, справедливості, законності, об'єктивності та безсторонності – обов'язок кожного правника.

Видатний німецький філософ Г. Радбрухт наголошував: «Хороший юрист перестав би бути хорошим юристом, якби він кожному мить своєї діяльності не усвідомлював би необхідність задаватися питанням про користь обраної ним професії... Юристи ставлять перед собою найбільш складне завдання: вірити в своє життєве призначення і одночасно в глибині душі постійно сумніватися в собі» [7, с. 125].

Як і будь-які інші люди, юристи можуть піддаватися внутрішньому або зовнішньому впливу, тому фактори формування професійної свідомості юристів за критерієм їх функціональності доцільно розподілити на суб'єктивні, або спеціальні, та об'єктивні, або загальні. Якщо перші виникають безпосередньо з набуттям досвіду правником, його персональних вмінь, навичок та переконань, то інші – через «нав'язування» принципів та установок суспільством. Такий вплив проявляється, насамперед, у формуванні правової свідомості та правомірної поведінки правника – взаємозумовлених професійних якостей. Правова свідомість визначається величиною розуміння представником професії усієї важливості дотримання законодавства, суспільних правових норм, підтримання миру, спокою, безпеки на території держави. Невпевненість правника в потребі діяльності за уже зазначеними принципами знижує рівень його правової свідомості, формує хибну правову позицію у конкретній юридичній справі і врешті-решт може призвести до неправомірної професійної поведінки.

Отже, моральна культура юриста – це система моральних принципів і норм, які сформувалися як результат почуттів, знань, переконань, що виражають у моральній поведінці юриста гармонію внутрішніх переконань і зовнішніх проявів [8]. У безперечно складних умовах побудови правової держави професія юриста покликана втілювати, реалізувати на практиці добро, справедливість, законність та інші загальнолюдські цінності. Тому важливим завданням майбутніх правників є пошук і набуття професійних моральних якостей, а вже практикуючих юристів – їх збереження та удосконалення.

Список використаних джерел:

1. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/254к/96-вр>
2. Гусейнов А. А. Золотое правило нравственности. М.: Молодая гвардия, 1979, 271 с.
3. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. Київ : Фірма «Довіра», 1992. 141 с.
4. Сухомлинський В. Як виховати справжню людину / Вибрані твори : в 5 т. Т. 2. Київ : Рад. шк., 1976. 416 с.
5. Правова культура в умовах становлення громадянського суспільства: монографія / за ред. проф. Ю. П. Битяка, І. В. Яковюка. Х.: Право, 2007. 248 с.
6. Радбрухт Г. Философия права: Пер. с нем. М., 2004. 240 с.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Кафедра культурології

СУПЕРЕЧНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ МОРАЛІ І ПРАВА В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
30 травня 2019 року**

Харків
«Право»
2019

Редакційна колегія:

А. П. Гетьман – д. ю. н., професор, заслужений діяч науки та техніки України, академік НАПрН України, проректор з наукової роботи НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

В. О. Лозовой – д. філос. н., професор, завідувач кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

Н. В. Маслак – к. ю. н., асистент кафедри кримінального права №1 НЮУ ім. Ярослава Мудрого, приватний нотаріус ХМНО Харківської області;

Ю. А. Меліхова – к. ю. н., доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

О. В. Прудникова – д. філос. н., доцент, доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

Л. М. Сідак – к. філос. н., доцент, доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого, секретар редколегії;

Т. М. Слінько – к. ю. н., доцент, завідувач кафедри конституційного права України НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

О. А. Шумейко – к. філол. н., доцент, доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого

Суперечності взаємодії моралі і права в сучасному українському суспільстві : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 30 трав. 2019 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2019. – 200 с.

ISBN 978-966-937-725-8

Збірник містить наукові статті та тези наукових доповідей з питань філософії права, соціальної філософії, етики, правознавства, зокрема кримінального, конституційного, аграрного, екологічного права, кримінології, медицини, а також соціології, педагогіки та актуальних проблем юридичної освіти і морально-правового виховання особистості як складових системи національного виховання в сучасних умовах соціокультурного розвитку.

Для викладачів, докторантів, аспірантів, студентів гуманітарних закладів вищої освіти.

УДК 17+177: 340.12

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2019

© Оформлення. Видавництво «Право», 2019

ЗМІСТ

Гетьман А. П. ПЕРЕДМОВА 3

Тематичний напрям 1.

ТРАНСФОРМАЦІЇ МОРАЛЬНОЇ І ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Максимов С. І.

ВЗАЄМОДІЯ МОРАЛІ І ПРАВА 4

Лозовой В. О.

МОРАЛЬ І ПРАВО ЯК РЕГУЛЯТОРИ ДІЯЛЬНОСТІ
Й ПОВЕДІНКИ СОЦІАЛЬНИХ СУБ'ЄКТІВ 7

Погрібна В. Л.

ЧИ ВЛАСТИВА ПРАВУ АМОРАЛЬНІСТЬ? 10

Дзьобань О. П.

ДО ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОЇ
СФЕРИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА 14

Прудникова О. В.

АМБІВАЛЕНТНІСТЬ ВПЛИВУ ГЛОБАЛЬНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ
ПРОЦЕСІВ НА ВІТЧИЗНЯНУ ІНФОРМАЦІЙНУ КУЛЬТУРУ 17

Панков Г. Д.

ПРАВО ЧЕЛОВЕКА НА СУД В НОВОЗАВЕТНОЇ ЕТИКЕ 21

Криворучко С. К.

МОРАЛЬ ПОСТКОЛОНІАЛЬНОЇ ОСОБИСТОСТІ 25

Сідак Л. М.

ПРО НЕБЕЗПЕКИ МОРАЛЬНО-ПРАВОВОЇ АНОМІЇ
ДЛЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА 30

Колесников М. П.

К ПРОБЛЕМЕ СООТНОШЕНИЯ МОРАЛИ И ПРАВА
В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ 34

Меліхова Ю. А.

МОРАЛЬ І ПРАВО: ЗОНА СПІЛЬНОГО ПЕРЕБУВАННЯ 39

О. А. Stasevska, О. V. Umanets

INTERDEPENDENCE OF MORALITY AND LAW:
THE PHILOSOPHICAL ASPECT 43

Радутний О. Е.

МОРАЛЬ І ПРАВО ЕРИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ
ТА ЦИФРОВОЇ ЛЮДИНИ 46

Пономарьов О. С., Чеботарьов М. К., Терещенко К. І.

МОРАЛЬ І ПРАВО В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ
УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІДЕРА 51

Мищенко В. И.

ДУХОВНОСТЬ В СИСТЕМЕ ПРАВА 56

Сідак Л. М., Ципищук К. В.

МОРАЛЬНО-ПРАВОВА КУЛЬТУРА – ОСНОВА
ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЮРИСТА 60

Тематичний напрям 2.

СУПЕРЕЧНОСТІ МОРАЛЬНОЇ І ПРАВОВОЇ ПРАКТИКИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Чурсин Н. Н.

К ВОПРОСУ О ПРОТИВОРЕЧИВОСТИ
МОРАЛЬНОЙ И ПРАВОВОЙ ПРАКТИКИ 65

Савінова Н. А.

КРИЗА ЦІННОСТЕЙ В ПАРАДИГМІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА 70

Меліхова Ю. А., Матвієнко В. В.

ВПЛИВ МОРАЛІ НА ЗАКОНОТВОРЧІСТЬ 74

Сиротенко С. Є.

МОРАЛЬНІ КАТЕГОРІЇ ЯК ОСНОВА ЗДІЙСНЕННЯ
ПРАВСУДНОГО СУДОЧИНСТВА 77

Трофименко В. А.

КОНТРОЛЬНА ВЛАДА ТА ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ:
ТОЧКИ ЗІТКНЕННЯ 80

Ткачова О. В., Бойко В. О.

МОРАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ПРОЦЕСУ
ВИПРАВЛЕННЯ ТА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ЗАСУДЖЕНОГО 84

Соляник К. Є., Перцель К. С.

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРАВА І МОРАЛІ
В ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА 89

Маслак Н. В., Нестеренко І. В.

ПИТАННЯ ЗАКОННОСТІ ТА МОРАЛЬНОСТІ
ЗАСТОСУВАННЯ КОНФІСКАЦІЇ ЯК ВИДУ ПОКАРАННЯ 92

Мохончук Б. С., Шаранова В. В.

ПРАВОВИЙ ТА МОРАЛЬНИЙ АСПЕКТИ
ВІЛЬНОГО ОБІГУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ 96